

**ZAMONAVIY JAMIYATDA YOSHLAR O‘RTASIDA KITOBXONLIK
MADANIYATINI RIVOJLANTIRISHNING MA’NAVIY VA
INTELLEKTUAL AHAMIYATI**

*Kurbanbayeva Sanayim Maman qizi,
Kadirbaeva Laylo Farxadovna
Xo‘jayli tumani 1-sonli texnikumning
o‘zbek va ingliz tili fani o‘qituvchilari*

Annotatsiya

Mazkur maqolada zamonaviy jamiyatda yoshlar o‘rtasida kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishning dolzarb masalalari yoritilgan. Kitobning inson tafakkuri, ma’naviyati va dunyoqarashini shakllantirishdagi o‘rni haqida fikr yuritilgan. Shuningdek, yoshlarning kitob mutolaasiga bo‘lgan qiziqishini oshirish, axborot texnologiyalari davrida kitobxonlikning ahamiyati va kitobxon avlodni tarbiyalash masalalari tahlil qilingan. Maqolada kitobning yoshlar ma’naviy kamolotidagi o‘rni hamda jamiyat taraqqiyotiga ta’siri haqida batafsil bayon etilgan.

Kalit so‘zlar: kitobxonlik, yoshlar, ma’naviyat, mutolaa, tafakkur, tarbiya, ta’lim, bilim, intellektual rivojlanish.

Kirish

Insoniyat tarixida kitob doimo ilm-fan, ma’naviyat va madaniyatning asosiy manbai bo‘lib kelgan. Har bir xalqning ma’naviy boyligi, tarixiy merosi va tafakkuri avvalo kitoblarda aks etadi. Shu sababli ham kitob azaldan insonning eng yaqin do‘sti, ishonchli hamrohi va bilim manbai sifatida qadrlanib kelinmoqda.

Bugungi globallashuv va axborot texnologiyalari tez rivojlanayotgan davrda yoshlarning ma’naviy dunyosini boyitish, ularni komil inson qilib tarbiyalash muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Chunki yoshlar har qanday davlat va jamiyatning kelajagi sanaladi. Ularning bilimli, tafakkurli va ma’naviy barkamol bo‘lib voyaga yetishi mamlakat taraqqiyotining muhim omillaridan biridir.

Hozirgi kunda internet va ijtimoiy tarmoqlarning keng tarqalishi yoshlarning hayot tarziga sezilarli ta’sir ko‘rsatmoqda. Ko‘plab yoshlar vaqtining asosiy qismini telefon, kompyuter va turli virtual platformalarda o‘tkazmoqda. Natijada ayrim hollarda kitob o‘qishga bo‘lgan qiziqish susayib bormoqda. Bu esa yoshlarning fikrlash doirasi, nutq madaniyati va ma’naviy tarbiyasiga salbiy ta’sir qilishi mumkin.

Shu bois bugungi kunda yoshlar o‘rtasida kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish, ularni mutolaaga keng jalb etish hamda kitobning inson hayotidagi ahamiyatini targ‘ib qilish dolzarb masalalardan biri bo‘lib qolmoqda.

Asosiy qism

Kitob — ma'naviy kamolot manbai

Kitob insonning ma'naviy olamini boyituvchi eng muhim vositalardan biridir. U insonni yaxshilikka, ezgulikka, ilm olishga va doimo o'z ustida ishlashga undaydi. Mutolaa jarayonida inson turli hayotiy voqealar, insoniy munosabatlar va jamiyatdagi muammolar haqida chuqurroq fikr yuritishni o'rganadi.

Kitob o'qigan insonning dunyoqarashi keng bo'ladi. U voqealarga teran nazar bilan qaraydi, mustaqil fikr yurita oladi va hayotiy muammolarni oqilona hal qilishga intiladi. Ayniqsa, badiiy adabiyot inson qalbiga kuchli ta'sir qiladi. Asar qahramonlari taqdiri orqali kitobxon yaxshilik va yomonlikning mohiyatini anglaydi, hayotiy tajriba orttiradi.

Buyuk mutafakkirlar ham kitobning inson hayotidagi o'rniga alohida e'tibor qaratganlar. Xususan, Alisher Navoiy ilm va ma'rifatni inson kamolotining asosi deb hisoblagan. Uning asarlarida ilmi va ma'rifatli inson ulug'langan.

Yoshlar tarbiyasida kitobxonlikning o'rni

Yosh avlod tarbiyasi har qanday jamiyatning eng muhim vazifalaridan biridir. Chunki bugungi yoshlar ertangi kun egalaridir. Ularning qanday inson bo'lib voyaga yetishi jamiyat kelajagini belgilab beradi.

Kitobxonlik yoshlarning ma'naviy tarbiyasida katta ahamiyatga ega. Kitob o'qigan yoshlarning fikrlashi keng, nutqi ravon va odobi yaxshi bo'ladi. Ular hayotdagi turli salbiy illatlardan yiroq yurishga harakat qiladilar. Mutolaa yoshlarni sabrli, mulohazali va maqsad sari intiluvchan qilib tarbiyalaydi.

Ayniqsa, milliy adabiyot namunalarini mutolaa qilish yoshlarning milliy qadriyatlar va vatanparvarlik tuyg'ularini mustahkamlaydi. Abdulla Qodiriy, Cho'lpon, Oybek kabi adiblarning asarlarida xalqning tarixi, orzu-intilishlari va ma'naviy qadriyatlari o'z ifodasini topgan.

Kitobxon yoshlar odatda bilim olishga intiluvchan bo'ladilar. Ular o'z oldiga aniq maqsad qo'yib, kelajakda jamiyatga foydali inson bo'lishga harakat qiladilar. Shu sababli ham kitobxonlik yoshlarni har tomonlama barkamol etib tarbiyalashning muhim omili hisoblanadi.

Zamonaviy texnologiyalar davrida kitobxonlik

Bugungi kunda texnologiyalar inson hayotining barcha jabhalariga kirib borgan. Internet orqali istalgan ma'lumotni tez topish imkoniyati mavjud. Elektron kitoblar, audiokitoblar va turli onlayn kutubxonalar kitobxonlikning yangi shakllarini yuzaga keltirdi.

Bu holatning ijobiy jihatlari bilan bir qatorda ayrim salbiy tomonlari ham mavjud. Ko'pchilik yoshlar ijtimoiy tarmoqlarda ortiqcha vaqt sarflayotgani sababli kitob mutolaasiga yetarli e'tibor qaratmayapti. Qisqa va tezkor axborotlarga o'rganib qolish esa chuqur mushohada qilish ko'nikmasining susayishiga olib kelishi mumkin.

Shu bois texnologiyalardan oqilona foydalanish muhimdir. Internet yoshlar

uchun faqat hordiq chiqarish vositasi emas, balki bilim olish manbai bo‘lishi kerak. Elektron kutubxonalar va ilmiy platformalardan samarali foydalanish yoshlarning kitobga bo‘lgan qiziqishini oshiradi.

Kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish yo‘llari

Kitobxonlik madaniyati avvalo oilada shakllanadi. Ota-onaning kitobga bo‘lgan munosabati farzand tarbiyasiga katta ta’sir ko‘rsatadi. Agar oilada mutolaa muhiti mavjud bo‘lsa, bola ham kitobga mehr qo‘yadi.

Ta’lim muassasalarida kitobxonlikni targ‘ib qilish ham muhim ahamiyatga ega. Maktab va oliy ta’lim muassasalarida kitobxonlik tanlovlari, adabiy kechalar va ijodiy uchrashuvlarni muntazam tashkil etish yoshlarning mutolaaga bo‘lgan qiziqishini oshiradi.

Bundan tashqari, kutubxonalar faoliyatini yanada rivojlantirish, yoshlar uchun zamonaviy mutolaa maskanlarini yaratish va yangi kitoblarni keng targ‘ib qilish ham muhim vazifalardan biridir.

Davlat tomonidan ham kitobxonlikni rivojlantirishga katta e’tibor qaratilmoqda. Turli ma’naviy-ma’rifiy loyihalar, kitob yarmarkalari va tanlovlarning tashkil etilishi yoshlar orasida mutolaa madaniyatini rivojlantirishga xizmat qilmoqda.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, kitob inson ma’naviyati va tafakkurini yuksaltiruvchi eng muhim vositalardan biridir. Ayniqsa, yoshlar hayotida kitobxonlikning o‘rni beqiyosdir. Kitob o‘qigan yoshlarning dunyoqarashi keng, maqsadi aniq va fikrlashi teran bo‘ladi.

Bugungi axborot asrida yoshlarning kitobga bo‘lgan qiziqishini oshirish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Chunki ma’naviy barkamol va bilimli avlodni tarbiyalash jamiyat taraqqiyotining asosiy omillaridan biridir.

Shunday ekan, har bir yosh kitobni o‘zining eng yaqin do‘sti deb bilishi, mutolaaga muntazam vaqt ajratishi va ilm olishdan hech qachon to‘xtamasligi zarur. Zero, kitob insonni komillikka yetaklovchi eng buyuk ma’naviy boylikdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimov I.A. *Yuksak ma’naviyat — yengilmas kuch*. — Toshkent: Ma’naviyat, 2008.
2. Alisher Navoiy. *Xamsa*. — Toshkent: G‘afur G‘ulom nomidagi nashriyot.
3. Abdulla Qodiriy. *O‘tkan kunlar*. — Toshkent: Sharq nashriyoti.
4. Cho‘lpon. *Kecha va kunduz*. — Toshkent: Yangi asr avlodi.
5. Oybek. *Navoiy*. — Toshkent: O‘zbekiston nashriyoti.
6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining yoshlar ma’naviyatini rivojlantirishga oid farmon va qarorlari.
7. “Ma’naviyat va ma’rifat” markazi materiallari.
8. O‘zbek tilining izohli lug‘ati. — Toshkent, 2020.
9. Pedagogika va psixologiyaga oid ilmiy maqolalar to‘plami.